Ulkoministeriö
Utrikesministeriet
EU- ja valtiosopimusoikeuden yksikkö

VN/26543/2026
VN/26543/2026-UM-1

15.9.2026

Eduskunnan talousvaliokunta

Ulkoministeriön asiantuntijalausunto eduskunnan talousvaliokunnalle hallituksen esityksestä HE 143/2026

Eduskunnan talousvaliokunta on pyytänyt ulkoministeriöltä kirjallista asiantuntijalausuntoa koskien hallituksen esitystä eduskunnalle tutkimustarkoituksessa siirrettävän käytetyn ydinpolttoaineen ja sen tutkimustoiminnan seurauksena syntyvän radioaktiivisen jätteen loppusijoittamisesta Ruotsin kuningaskunnan alueella Ruotsin kanssa tehdyn sopimuksen hyväksymiseksi ja voimaansaattamiseksi (HE 143/2026).

Sopimuksen tarkoituksena on luoda kehys Suomen tasavallasta peräisin olevan tutkimustarkoituksessa Ruotsin kuningaskuntaan siirrettävän käytetyn ydinpolttoaineen ja sen tutkimustoiminnan seurauksena syntyvän radioaktiivisen jätteen loppusijoittamiselle Ruotsin kuningaskunnan alueella.

Ulkoministeriö esittää lausuntonaan seuraavaa:

Hallituksen esityksen mukaan suomalaisilla voimayhtiöillä on aika ajoin tarve viedä käytettyä ydinpolttoainetta tutkimustarkoituksessa Ruotsiin, koska vastaavia tutkimusmahdollisuuksia ei Suomessa ole. Hallituksen esityksen mukaan tutkimustoiminnan seurauksena käytetyn ydinpolttoaineen loppusijoittaminen on Suomessa periaatteessa mahdollista, mutta edellyttäisi huomattavaa uutta suunnittelu- ja kehitystyötä, mikä käytännössä kuitenkin muodostaa esteen tutkimushankkeiden toteuttamiselle.

Sopimuksen hyväksymisen ja lain voimaantulon myötä suomalaisten toiminnanharjoittajien olisi mahdollista toimittaa ydinenergialain 6 a §:n 2 momentin 1 kohdan tarkoittamalla tavalla vähäisiä määriä käytettyä ydinpolttoainetta tutkimustarkoituksessa Ruotsiin siten, että tutkimusnäytettä ei palautettaisi takaisin Suomeen loppusijoitusta varten. Nyt käsillä oleva sopimus mahdollistaa suomalaisille toiminnanharjoittajille ydinturvallisuuden parantamiseen tähtäävän tutkimustoiminnan suorittamisen Ruotsissa.

Ulkoministeriö yhtyy hallituksen esityksessä esitettyihin huomioihin. Ulkoministeriö pitää sopimusta kannatettavana, sillä sopimuksella mahdollisestaan suomalaisille yrityksille sellaisen tutkimustoiminnan suorittamisen Ruotsissa, joka Suomessa ei ole mahdollista ja siten laajentaa yritysten tutkimusmahdollisuuksia.

Ulkoministeriö on hallituksen esityksen lausuntokierroksella pitänyt esitystä hyvin ja huolellisesti valmisteltuna. Ministeriö esitti kuitenkin yksittäisiä huomioita liittyen esityksen otsikkoon, lain nimeen sekä lain pykäliin. Lisäksi ministeriö esitti harkittavaksi, tulisiko käsittelyjärjestystä koskevassa jaksossa avata tarkemmin perustuslain kannalta merkityksellisiä sopimusmääräyksiä ja niiden suhdetta perustuslakiin, esimerkiksi huomioiden 18 §:n elinkeinovapaus ja 20 §:n vastuu ympäristöstä. Ulkoministeriö pitää myönteisenä, että esitystä on täydennetty tältä osin ja arvioitu merkitystä perustuslain kannalta.

Jakelu Eduskunnan talousvaliokunta

Tiedoksi UMI-00, UM VSI-00, UM OIK-01, UM OIK-02, UM OIK-20, UM EUA-10, UM KPO-30, UM KPO-40